

دوره هفتم تقنینیه

جلسه ۶۳	<h1>مذاکرات مجلس</h1>	شماره ۶۳
تاریخ تأسیس آذر ۱۳۰۵ جلسه شنبه ۱۶ شهریور ماه ۱۳۰۸ مطابق سوم ربیع الثانی ۱۳۴۸	مندرجات فقط شامل مذاکرات مشروح جلسات مجلس شورای ملی خواهد بود پس از ختم هر جلسه کلیه مذاکرات در یک شماره منتشر میشود مطبوعه مجلس	قیمت اشتراک داخله ایران سالیانه ده تومان خارجی ، دوازده تومان قیمت تک شماره یک فران

مذاکرات مجلس

صورت مشروح مجلس شنبه ۱۶ شهریور ماه ۱۳۰۸ * (سوم ربیع الثانی ۱۳۴۸)

فهرست مذاکرات

(۱) تصویب صورت مجلس	(۵) بقیه شور لایحه تأیید از ماده ۱۵
(۲) تقدیم مقاوله نامه امانات پستی راجع بهمد نامه بین دولتهین ایران و جمهوری شوروی	(۶) استرداد لایحه خرج تحصیل محصلین دارالمعلمین
(۳) بقیه شور دوم لایحه تأیید و تصویب مواد ۱۰-۱۳-۱۴	(۷) بقیه مذاکرات در شور دوم لایحه تأیید و تصویب آن
(۴) مرئی آقای فرزین بسمت وزارت مالیه و آقای بوزرچهری بسمت وزارت فوائد عامه	(۸) سؤال آقای کازرونی راجع بامور مالی و جواب آقای وزیر مالیه
	(۹) موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه

مجلس يك ساعت ونیم قبل از ظهر بریاست آقای دادگر تشکیل گردید

(۱ - تصویب صورت مجلس)

صورت مجلس پنجشنبه ۱۴ شهریور ماه را آقای مؤید احمدی (منشی) قرائت نمودند * *

* عین مذاکرات مشروح شصت و سومین جلسه از دوره هفتم تقلینیه باستثناء مذاکرات قبل از دستور (مطابق قانون ۸ آذرماه ۱۳۰۵)

دایره تند نویسی و تحریر صورت مجلس

* اسامی غائبین که ضمن صورت مجلس خوانده شده . غائبین با اجازه آقایان : مجد ضیائی - وهاب زاده - زوار - آشتیانی - اعظم زنکنه - آقا زاده سبزواری - فرشی - لرستانی - رحیم زاده - حاج سید محمود - ارباب کیخسرو - غائبین بی اجازه : آقایان : نوبخت - رهبری - خطیبی - امیر ابراهیمی - میرزا حسن خان وثوق - دکتر طاهری - افسر - پوشهری - مسعود - جشدی - فرخی - آصف - وثوق نروینی - کاشانی - دبستانی - عراقی - قوام - اورنگ - حاج رحیم آقا نروینی - میرزا ابوالفضل - جلایی - مهدوی - ارگانی - حاج حسین آقا مهدوی - شیخ علی مدرس - حاج حسن آقا ملک - حاج غلامحسین ملک - تپور تاش -

رئیس - لازم است آقایان را آگاه کنم که بعد از روز پنجشنبه بلافاصله جمع شده است و امروز صبح هم کمیسیون عرایض و مرخصی موفقی نشده است که تقاضاهای مرخصی آقایان را تصویب کند علت اینکه قسمتی از آقایان غالب بی اجازه نوشته شده اند برای این بوده است و بعد تصحیح میشود. در صورت مجلس نظری نیست؟ (گفتند خیر)

رئیس - صورت مجلس تصویب شد.

(۲ - تقدیم مقاوله نامه امانات پستی راجع بمهد نامه بین دولتین ایران و جمهوری شوروی)

وزیر پست و تلگراف - مقاوله نامه ایست راجع بمهد نامه امانات پستی بین دولت ایران و اتحاد جماهیر شوروی که در مسکو منعقد شده چون در اول نوامبر باید این مقاوله نامه ها مبادله شود لایحه را تقدیم میکنم و تقاضا میکنم زود تر در کمیسیون مذاکره شود و راپرتش بمجلس داده شود

آقا سید یعقوب - تاریخ را فارسی بفرمائید

(۳ - بقیه شور دوم لایحه تابعیت و تصویب مواد ۱۰ - ۱۳ - ۱۴)

رئیس - قانون تابعیت شور دوم مطرح است. ماده سیزده مذاکراتش بجامه رسیده است میبایستی رأی بگیریم يك بار دیگر قرائت میشود و رأی میگیریم (بشرح ذیل قرائت شد)

ماده ۱۳ اتباع ایران نمیتوانند تبعیت خود را ترك کنند مگر بشرائط ذیل

۱ - بسن بیست سال تمام رسیده باشند

۲ - هیئت وزراء خروج از تابعیت آنها را اجازه دهد

۳ - قبلاً تعهد نمایند که در ظرف یکسال از تاریخ ترك تابعیت حقوق خود را بر اموال غیر منقوله که در ایران دارا میباشند و با ممکن است بالورائه دارا شوند ولو قوانین ایران اجازه نملک آنها بانابع خارجه بدهد

بنحوی از انحاء اتباع ایرانی منتقل کنند زوجه و اطفال کسیکه بر طبق این ماده ترك تابعیت مینماید ام از اینکه اطفال مزبور صغیر یا کبیر باشند از تبعیت ایرانی خارج نمیکردند مگر اینکه اجازه هیئت وزراء شامل آنها هم باشد

رئیس - موافقین با ماده سیزدهم قیام فرمائید (اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. ماده دوازدهم بطوری که آقایان اطلاع دارند بکمیسیون فرستاده شده بود. راپورت کمیسیون راجع باین ماده قرائت میشود بمضمون ذیل قرائت شد

خبر از کمیسیون قوانین عدلیه بمجلس شورای ملی نظر باینکه ماده دهم خبر کمیسیون قوانین عدلیه راجع به لایحه قانون تابعیت در جلسه مورخه ۷ شهریورماه ۱۳۰۸ بکمیسیون ارجاع شده کمیسیون در جلسه سهشنبه ۱۲ شهریور ماه جاری پس از استماع توضیحات وزیر عدلیه و مذاقه لازمه ماده مذکوره را بترتیب ذیل تنظیم و برای تصویب بمجلس شورای ملی تقدیم میدارد

ماده ۱۰ تحصیل تابعیت ایرانی پدر هیچوجه درباره اولاد او که در تاریخ تقاضا نامه بسن هجده سال تمام رسیده اند مؤثر نمیباشد

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - بنده عرضی ندارم

رئیس - رأی گرفته میشود بماده موافقین قیام فرمائید (اکثر قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد

بعضی از نمایندگان - ماده ده بود

رئیس - بله ماده ده بود ماده چهاردهم قرائت میشود (بمضمون ذیل خوانده شد)

ماده ۱۴ - هر تبعه ایران که بدون رعایت مقررات فوق تابعیت خارجی تحصیل کند تبعیت خارجه

ارکان لم یکن بوده و تبعه ایران شناخته میشود ولی در عین حال کلیه اموال غیر منقول او بانظارت مدعی العموم محل بفروش رسیده و پس از وضع مخارج فروش قیمت آن بار داده خواهد شد وبعلاوه از رسیدن بمقام وزارت. معاونت و عضویت مجالس مقننه و انجمنهای ابلاتی و رلابتی وبلدی وهرگونه مشاغل دولتی محروم خواهد بود

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - این يك ماده ایست كه بنده توجه آقای وزیر عدلیه را نسبت باجرای این ماده در آنبه جلب میکنم چون در خود متن ماده و در متن قانون تکلیف دولت را نسبت بمبدلول اجراء این ماده معین نکرده است و در سابق هم يك چیزی بوده است که بنده ناچار شدم اینجا بطور شرح عرض کنم که دولت در مقام اجراء نسبت باینچه چه خواهد کرد و نسبت بگذشته چه کرده است اصل موضوع راجع به ارتداد است. ارتداد یعنی برگشتن از يك چیزی این ارتداد هم بزبان دیانت است و هم بزبان سیاست و البته همه مان مطلع هستیم که مرتد چه مجازاتی برایش معین شده است اینجا ارتداد سیاسی است در وقتی که يك بیرقی است يك دولتی است و يك قوتی است يك افرادی از مقام شرافت و قدرت آن دولت و ملت يك استفاده میکنند مثلاً همچو واقع شود يك قدرتی پیدا شود بکنفر می آید دستش را بکمر میزند و پا میگذارد روی حیثیت آن ملت و آنوقت میروند يك بیرقی روی سرشان میگذارند موضوع این است که می آید و ارتداد پیدا میکند این است که ارباب سیاست و دیانت اینموضوع را فوق العاده اهم قرار داده اند برای اینکه يك همچو شخصی می آید شرافت این ملت و این جامعه را زیر پا میگذارد و بر میگردد. قبل از اینکه آقای وزیر عدلیه این قانون را تقدیم مجلس کنند و این قانون محل بحث واقع شود در ادواری که مملکت ما دارای قانون مرتبی نبود يك مقرراتی داشته اند که آن مقررات جاری بوده و يك

مجازانهائی بوده است که اگر کسی چنین واقف شود چه میشود غرضم این نبوده است که بگویم آقای وزیر عدلیه يك دیوان جزای عمال سیاسی درست کنند مثل این که يك دیوان جزای عمال دولتی داریم يك دیوان جزای عمال سیاسی هم درست کنیم و يك کسانی که سیاست را آمده اند باعمال کرده اند در دوره های فترت آنها را جلب کنند بحکمه سیاسی غرضم این نیست که اینهم مثل آن باشد غرضم این است همان چوری که در دوره های بی قدرتی يك عده مداخله کرده اند در اموال دولتی و اموال دولت را زیر پا گذارده اند و حالا دولت قدرت پیدا کرد و موفق شد که دیوان جزائی درست کرد و اینها را جلب میکند و تا اندازه جلو گیری کرده است میخوام بگویم این ماده نه آن جور ماده است. در ایام گذشته يك اشخاصی آمدند و این کار را کردند و بعد تبعیت او را قبول کردند و تابع شدند حالا نمیدانم در این قانون آن مجازانهائی که در آن مقررات و ترتیباتی که در سابق بود این قانون عطف بآنها میشود یا نه؟ آنهائی که تبعه ایران بوده اند و تبعه اجنبی واقع شده اند و آن مقررات تا بحال واقع شده است حالا هم واقف میشود یا نه؟ عرض دیگر این که مینویسد: هر ایرانی که بدون رعایت مقررات (چون قبل از این قانون هم يك مقرراتی داشته ایم و من پیش آقای وزیر عدلیه دیده ام در وزارت خارجه هم هست بکنفر ایرانی که تابعیت خارجی تحصیل کنند اولاً حکم صریح قانون است تبعیت خارجی او کان لم یکن است این لفظ عمل تبعیت مجازاتش چه چیز است و چه خواهد بود؟ البته تبعه ایران شناخته میشود و فایده ندارد و او مسلماً تبعه ایران است ولی برای مجازات اینکه شرافت يك ملتی را يك بیترقی را زیر پا گذاشته است عرض کرده ام عقلاً و ارباب دیانت و ارباب سیاست این را در نظر گرفته اند مثلاً در قسمت دیانتی میگویند زانش بهش حرام است مالش بهش حرام است و باید مالشرا بدهند باولاد مسلمش ولی این را در زبان سیاست نمیدانم چه میگویند و چه چیز است این جا نوشته است:

ولی در عین حال کلیه اموال غیر منقوله او بانظارت مدعی العموم محل بفروش رسیده؛ چرا؟ برای این که همچو کسی شرافت ندارد که این کار را می‌کند و پا می‌گذارد روی شرافت يك ملتى. ای زنده باد دولت پهلوى که این قوانین را حالا می‌بینیم و با آن روزها مقایسه میکنیم ششمان حال می‌آید این جا نوشته است که پس از وضع مخارج فروش قیمت آن باو داده خواهد شد (بنده باشم چون در این جا خیلی می‌رغضم می‌گویم قیمتش را هم بهش ندهند) بعلاوه از رسیدن به مقام وزارت معاونت عضویت مجلس شورای ملی عضویت مجلس سنا عضویت انجمن های ایالتی و ولایتی و بلدی و هرگونه مشاغل دولتی محروم خواهد بود. یعنی چه؟ یعنی حقوق مدنی از او گرفته خواهد شد از این بعد عمل همین جور است اصل تمام مقدمات عبارت از این است که نسبت بگذشته و آن چیز هائی که واقع شده است و آن چیز هائی که باقی است نظر دولت چیست؟ عقیده بنده این است که قانون را در اینجا عطف بما سبق نکنیم (عفا الله عما سلف و من عادفینتم الله منه را) نسبت بما سلف اجرا نکنیم. و از این بعد ما کاملاً با این قدرت و قوه که بحمدالله داریم و مجلس موفق شده است این قانون را بگذرانند این مقررات را اجراء کنیم و عطف بما سبق نکنیم این عقاید بنده.

وزیر عدلیه - نماینده محترم بالاخره خلاصه کردند بیانات خودشان را در آخر و آن این بود که این قانون از برای امروز بعبود است و این عملی که در حقیقت عمل جزائی حساب میشود در آن مورد چه خواهد شد اشخاصیکه قبلاً برخلاف مقررات وقت خواسته اند تغییر تابعیت بدهند آیا در این قسمت نسبت بانها عمل میشود یا خیر؟ گمان می‌کردم بدون این توضیح هم که بنده اینجا بدم مطلب واضح بود و آن این بود که اصولاً این قانون از برای آن نارنجی است که بموقع اجرا گذاشته

گفتیم البته قانون از این بعد بموقع اجراء گذارده خواهد شد.

رئیس - آقای روحی

روحی - عرض کنم بنده بر خلاف عقاید همکار محترم خود آقای آقا سید یعقوب عقیده دارم که از این بعد کسی مایل نیست ترك تابعیت بگذرد زیرا وسائلی در مملکت هست از قبیل عدلیه و محاکم قضائی و غیره که کسی دیگر این عمل را نخواهد کرد البته در آنوقت بعضی اشخاص می‌رفتند و يك همچو کار هائی را میکردند و يك همچو اقداماتی برخلاف جامعه خودشان میکردند ولی از این بعد مطمئن باشید که هیچ ایرانی حاضر نیست ترك تابعیت بکند و از وطن مقدس خودش صرف نظر کند حالا يك وقتی يك مجنونى (اتفاق افتاد) این کار را کرد بنده عقیده ام این است که همان محرومیت از حقوق مدنی که در این ماده برایش قائل شده اند کافی است شما که این را تبعه خودتان میشناسید دولت هم که قبول نکرده است تبعیت خارجی او را شما هم قبول نمی‌کنید پس اموالش را تاراج و غارت کردن بعقیده بنده این کار از عدالت دور است. بله اگر این کار را میکردید و او را تبعه خودتان نمیدانستید صحیح بود ولی وقتی که او را تبعه خودتان میدانید اولادش را تبعه خودتان میدانید آنوقت از مال خودش محروم بشود و بصرف اینکه این اقدام را کرده است من برخلاف عقیده آقای آقا سید یعقوب می‌بینم ظلم است و از عدالت دور است و قانون باید رعایت عدالت و انصافش از هر چیز بیشتر باشد. عرض دیگر بنده راجع باولاد همچو شخص است نمیدانم آقای وزیر عدلیه راجع باین قسمت چه در نظر گرفته اند که در آتی مورد اشکال نشود. از این شخص يك اولادی بعمل آمد بعد از اینکه این عقیده را اظهار داشت چه ترتیب با او معامله میشود اگر چنانچه او هم يك مالی پیدا کرد مال او هم تاراج خواهد شد یا خیر؟ یا اینکه يك کسی می‌آید بیک قانون

شناسی يك نظر کجی می‌گیرد که چون اینطور شده است این عطف بما سبق میشود و باید اموالش را تاراج کرد بنده عقیده ام این است که این مطلب را يك قدری روشن تر بکنیم و معتقدم که این ماده نسبت بقسمت از اول مشروطیت تا این تاریخ عطف بماسبق بشود زیرا يك اشخاصی هستند در خارج که حقیقه آنها در يك مواقعی که اختلالانی در این مملکت بوده و امنیت نبوده است از ترس جان و مال خودشان ترك تابعیت کرده اند و امروز دمرتبه میخواهند استفاده کنند یا اینکه بر عکس رفته اند و حالا هم نمیخواهند بروند بنده عقیده ام این است که آنها را اعاده بدهند و آنها را تابع ایران بشناسیم و این قانون را مخصوصاً این بند از قانون را از ابتدای مشروطیت قرار دهیم و بهمان قوت خودش باقی بگذاریم

وزیر عدلیه - بنده خیلی موافق هستم با اساس فکری که میفرمایند بایستی قانون منصفانه باشد و حقیقه اگر يك قانونی اساس انصاف را مراعات نکند بد است ولی صحبت در این است که ما به بینم نسبت به کی باید رعایت انصاف را بکنیم شما میفرمائید باید نسبت به يك کسی که در وقتی که مملکت خودش را در زحمت و بدبختی دیده رفته است و تبعیت خارجی را قبول کرده است باید انصاف داشت. بنده میگویم يك فردی که در يك موقعی که يك ضرری بمملکت و جامعه اش وارد آمده رو برگردانده از مملکت خودش (شاید در بعضی مواقع خود شما دیده اید) و خواسته زور خارجه نسبت بموطنان خودش زور بگوید نباید نسبت به همچو کسی رعایت آن انصاف هائی را که شما میفرمائید کرد (صحیح است) اما راجع به گذشته بنده اینجا عرضی کردم اگر يك اشخاصی تفهیمه يك کاری کردند ما هم که دوره های گذشته را اغماض کردیم و تکفیم آن کسانی که این کارها را کرده اند امروز میائیم اموالشان را میگیریم و بالاخره اموال غیر منقوله اش را میفروشیم ما نسبت

بآئیه میگوئیم بانسبت بکسی که عمل غلط سابق خودش را بخواد در آئیه اظهار بکند که هم ما اورا تبعه خارجه نمی شناسیم بدون اجازه دولت امروز و در سابق هم بدون اجازه شاه که ممکن نبوده است کسی بتواند ترك تابعیت بکند ولی معهذا نسبت بهمچو شخصی باید يك فشار هائی آورد و این شخص باید يك تفراتی داشته باشد با سایر اشخاص و افراد مردم که اگر بد بختی هم بوده است (اختلالانی که میگوئید برای جمع بوده از برای يك فرد که نبوده است ؟) تحمل کرده اند زرویی را که در ملکیت خودشان بهشان گفته شده است و زفته اند تبعیت خارجی را قبول کنند (جمعی از نمایندگان - صحیح است) بنا بر این چون بنده یقین دارم که خود نماینده محترم حس وطن پرستیشاف خیلی زیاد است بنده مخصوصاً خواستم آن حس ایشان را در اینجا تحریک کرده باشم باید انصاف را بمورد و در جای خودش بخرج بدهید و راجع باطفال هم هیچ اینجا صحبت نیست و این راجع بخودش است که این کار را کرده و هیچ اشکالی هم ندارد بنا بر این بگذارید ماده همین شکلی که هست باقی بماند و اگر شما میفرمائید این عمل عمل سفیهانه بوده است خوب يك آدم سفیهی را ضرورت ندارد بآن مقاماتی که او را محروم کرده اند دو مرتبه بآن مقامات برسانید بنا بر این ماده را همین شکلی که هست موافقت بفرمایند بر مصلحت است .

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

رئیس - کافی است ؟

(اظهار شد - بله)

رئیس - پیشنهاد آقای فهیمی قرائت میشود

(بشرح ذیل خوانده شد)

بنده پیشنهاد میکنم جمله آخر ماده ۱۴ بطریق ذیل

نوشته شود :

و بملاوه از رسیدن بمقام وزارت و معاونت و هر

گونه مشاغل دولتی و همچنین از حق انتخاب کردن و انتخاب شدن در مجالس مقننه و انجمنهای ایالتی و ولایتی و بلدی محروم خواهند بود - فهیمی

رئیس - آقای فهیمی

فهیمی - پیشنهاد بنده اصلاح مختصری است ...

رئیس - این جا تشریف بیاورید برای تند نویسان دشوار است اطاق جنابعالی را از دور بشنوند

فهیمی - (پشت کرسی نطق) پیشنهاد بنده چیز زیادی نیست يك اصلاح مختصری است در عبارت فقط يك جمله را علاوه کرده ام چون در این جا فقط حق انتخاب شدن را محروم کرده اند بنده حق انتخاب کردن را هم علاوه کرده ام که محروم باشد اگر چه ممکن است گفته شود که يك رای بیشتر نخواهد بود ولی رای دادن برای انتخاب نماینده مجلس با عضویت انجمنهای ایالتی و بلدی بالاخره يك حق ملی است و کسیکه تبعیت دولت خودش را این قدر خفیف بدانند که از او برگردد و تبعیت يك دولت خارجی را قبول کند ولو اینکه خارج از قاعده هم باشد دولت او را به تبعیت خارجی نشانسد در هر حال از این حقوق باید محروم باشد همانطور که از حق انتخاب شدن و عضویت مجالس مقننه و غیره محروم است از حق انتخاب کردن هم محروم باشد و در ردیف سایرین نباشد

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - بنده چون خودم عضو کمیسیون داخله هستم چون مسئله انجمن بلدی این شخص در شهر است در شهر حق حیات را از او نکرده اند آن چیز هائی که خیلی اهمیت دارد آقای فهیمی ما تمامش را در نظر گرفتیم بنده در پشت کرسی خطابۀ ارتداد سیاسی را بآن بیان اعلی که بعقلم رسیده بود عرض کردم گمان میکنم همین اندازه جنابعالی اکتفا بفرمائید باین است دیگر پوستش را بکنیم خبر ولس کنیم برای يك دسته

دیگر بنده خودم که عضو کمیسیون هستم مخالفم با این اضافه . حالا آقای مخبر نمایانم عقیده شان چیست ؟

شریعت زاده (مخبر کمیسیون) - اگر چه دلائلی که موجب محرومیت از حق انتخاب شدن است و نسبت باین شخص در کمیسیون در نظر گرفته شده است قاعده باید شامل این هم باشد ولی بنظر من ممکن است کسی برای تجاویزی که کرده است يك مجازات خاصی برایش معین شود تشخیص اینکه اگر زیاد تر باشد بهتر است البته این موضوع چون در کمیسیون مذاکره نشده است خود بنده نمیتوانم موافقت کنم و بنظر مجلس واگذار میکنم

وزیر عدلیه - راه حلی که بنده تصور میکنم این است که از آقای فهیمی خواهش کنم این پیشنهاد را پس بگیرند برای اینکه يك قدری سخت است و حالام ممکن است اسباب این شود که این قانون بتأخیر بیفتد بعضی از نمایندگان - صحیح است .

فهیمی - مسترد میکنم

رئیس - موافقین با ماده چهار دهم قیام بفرمایند (اغلب نمایندگان بر خاستند)

رئیس - تصویب شد . آقای رئیس الوزراء فرمایشی داشتند ؟

(۴) - معرفی آقای فرزین بسمت وزارت مالیه و آقای بوزرجمهری بسمت وزارت فوائد عامه)

رئیس الوزراء - آقای فرزین را بسمت وزارت مالیه و آقای بوزرجمهری را بسمت وزارت فوائد عامه حضور مجلس معرفی میکنم .

اغلب از نمایندگان - صحیح است

کلارونی - موفق باشند

(۵) - بقیه شور لایحه تابعیت از ماده ۱۵)

رئیس - ماده پانزدهم قرائت میشود

(بشرح آتی قرائت شد)

ماده پانزدهم - از اتباع ایران کسانی که خود یا پدرشان موافق مقررات تبدیل تابعیت کرده باشند و بخواهند بتابعیت اصلیه خود رجوع نمایند بمجرد درخواست بتابعیت ایران قبول خواهند شد .

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - اینجا آقای مخبر و آقای وزیر عدلیه توجه بفرمایند . ما در واقع در رکستن از تابعیت يك ارتداد سیاسی قائل شدیم و يك مجازاتی برایش تعیین کردیم گفتیم رکستن از تابعیت با يك شرایط معینی است هیئت وزراء تصویب کنند و آن ترتیبات که آمدیم و گفتیم يك شرایطی داشت (اتباع ایران نمیتوانند تبعیت خود را ترك کنند مگر بشرايط ذیل بسن هیجده سال تمام رسیده باشند و هیئت وزراء خروج از تابعیت آنها را اجازه دهد قبلاً تعهد نمایند که در ظرف یکسال فلان) ما این شرایط را کردیم والا خودش که معلوم شده نه در سابق همچو حقی داشت که بیاید تبعیت خودش را ترك کند و نه دولت قبول میکرد در عبارت سابق داشت که خروجش کان لم یکن است و قانون اجازه نمیداد . در اینجا در ماده سیزدهم ما آمدیم گفتیم با تصویب هیئت وزراء و این شرایط میتواند خارج شود حالا خواستیم به بینم این شخص که با این شرایط مقرر رفت و از تبعیت خارج شد بعد خواست دو مرتبه بر گردد و قبول تبعیت کند آنوقت این چیزهائی که از او استثناء کرده بودیم بر میگردد با خبر (دستی - البته بر میگردد) این را آقای وزیر عدلیه توجه بفرمایند در مسئله ارتداد دایمی اگر توبه کرد اختلاف است که آیا آن حقوقی

که سابق داشت بعد از آنکه توبه کرد بهش بر میگردد یا نه (دستی - بر میگردد اشکالی ندارد) بعضی از محققین میگویند بر نمیگردد بعضی میگویند بر میگردد حالا در اینجا قانون ساکت است و نمیدانم نظر شما چه چیز است بعد از آنکه بر گشت آن اموالی را که ازش گرفته بودیم در مرتبه بهش میدهند و مالک میشود یا خیر؟ چون این قانون نسبت باو ساکت است این را آقای وزیر یا آقای مخبر توضیح بدهند که در موقع عمل ایراد نداشته باشد.

وزیر عدلیه - بنده تصور نمیکنم که در موقع عمل دچار اشکال شویم برای اینکه يك کسی بوده است والبته مطابق ترتیب رفته ترك تابعیت کرده بمحض اینکه آمد و تقاضا کرد ازش قبول میکنند اما راجع بمحقوق کلیه حقوقی که هر ایرانی دارد البتة این آدم دارا خواهد بود ولی راجع ناموال که میگویند این بسته است باینکه در چه حالی بر گشته است بتابعیت ایرانی چون در قانون دارد که میبایستی شخصی که ترك تابعیت میکند تعهد کند که تا یکسال اموال خودش را بفروشد در اینصورت اگر بعد از شش ماه این شخص آمد و مجدداً ایرانی شد مسلم است که آن حکم جاری نخواهد شد و آن اموالی که فروخته نشده فروخته نخواهد شد ولی اگر اموال او فروخته شده و پولش داده نشده نمیشود از آن اشخاصی که خریده اند پس گرفت ولی حق دارد اموال غیر منقول بجزد.

رئیس - موافقین باماده پانزدهم قیام فرمایند

(اکثر نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. ماده الحاقیه پیشنهادی آقای

باسائی قرائت میشود

(باین مضمون قرائت شد)

مقام منبع ریاست مجلس شورای ملی

بنده ماده الحاقیه ذیل را پیشنهاد میکنم

ماده الحاقیه - این قانون از تاریخ پانزدهم شهریور ۱۳۰۸ ببعد بموقع اجراء گذارده خواهد شد. باسائی. رئیس - آقای باسائی

باسائی - اولاً چون پانزدهم شهریور نوشته شده چون بنده فراموش کردم خواهش میکنم خود آقای منشی اصلاح فرمایند و بنویسند بیستم شهریور و اما راجع باصل قضیه هم آقایان تصدیق میکنند که این قانون را نمیشود شامل ما سبق کرد چون يك دوره های انحطاطی بوده است در این مملکت و يك اشخاصی ممکن است ترك تابعیت کرده باشند دیگر نباید آن ترتیبات اجراء شود که هر کسی را بیآوریم تحت رسیدگی به بنیم سابقه چه بوده است در اینصورت بنده این پیشنهاد را کردم و آقایان اعضاء کمیسیون هم موافقت کردند که این پیشنهاد بشود و در ماده تصریح شود که از بیستم شهریور این قانون مجرا شود برای اینکه اگر این قید نشود از نقطه نظر اجراء بعضی موادی که قبلاً تصویب شده است يك محظورات اجرائی پیش میآید این است که بنده این پیشنهاد را کردم و باین ترتیب موافقت شده است.

مخبر - بنده با این پیشنهاد از دو جهت موافقم یکی اینکه البتة بهتر این است که موقع و مبدئی برای شروع باجرای قانون معین شود و دیگر اینکه موضوع عطف بما سبق که آقای باسائی تذکر دادند این هم البتة يك نظر لازم الرعایه است اگر چه ما ملزومیم در عهود چون در قانون تصریح ندارد که عطف بما سبق میشود قطعاً شامل بعد است ولی برای اینکه تاریخ معین شود و نظر آقای باسائی هم رعایت شود بنده این پیشنهاد را قبول میکنم.

رئیس - قبول کردید؟

مخبر - بلی بنده قبول کردم

رئیس - پیشنهادی هم از آقای روحی رسیده است

قرائت میشود.

(مضمون ذیل قرائت شد)

ماده الحاقیه - این قانون از ابتدای سنه ۱۳۳۴ فوری بموقع اجراء گذاشته خواهد شد.

روحی - بیست و چهار.

رئیس - آقای روحی

روحی - اولاً اشتباه شده است ۱۳۲۴ است (طلوع

صبح است) اگر سهو شده است ناشی از بنده بوده است. همانطور که عرض کردم در این چند سال فترتها و اختلالاتی که در این مملکت پیش آمد کرد نتیجه این شد که يك دسته از ایرانیها ملزم شدند حالا شاید بفرمایش آقای وزیر عدلیه آنقدر استقامت را در مقابل شدائد و هرج و مرج ها نداشته اند و رفته اندو تبعیت خارج را قبول کرده اند آلمان هم میخواهند بوطن اصلی خودشان مراجعت کنند بنده نمیدانم این چه بختی است که ما يك دسته ایرانی را نگذاریم بوطن خودشان ملحق شوند بعلوئه گذشته از این برای چه بروند بنده قول میدهم از این ببعد کسی نیست که برود ترك تابعیت کند محال است زیرا بحمدالله امنیت در مملکت هست معارف یواش یواش دارد منبسط میشود امنیت قضائی روز بروز دارد زیادتر میشود و سائلی که بکنفر بتوانند ترك تابعیت کنند که در يك محل دیگر بيك وسیله دیگر بتوانند حفظ حقوق خودش را بکنند نیست ما برای چه این کار را بکنیم قانون از پانزدهم شهریور برای چه؟ باید از ابتدای مشروطیت فرار بدهیم (طلوع - صحیح است) يك اغماضهایی در این چند سال شد بنده برخلاف بدم بنده بکنفر از اشخاصی بودم که میگفتیم محاسبات این چند ساله فترتها و هرج و مرجها که حسن و حسین از مملکت بردند و خوردند باید رسیدگی شود کان لم یکن گذاشتیم و بسیار بد کردیم ولی این قسمت را نگذارید ما با سستی سعی کنیم که این قانون از ابتدای مشروطیت بموقع اجراء گذاشته شود. از يك قسمتهای دیگر همانطور که عرض کردم صرف نظر کردیم و بد کردیم ولی از این قسمت بنده استدعا

میکنم صرف نظر نکنید و باشخاصی که میخواهند بوطن خودشان ملحق شوند راه بدهید که قانون مانع آنها نباشد.

مخبر - بنظر بنده در این پیشنهاد نماینده محترم توجه مخصوص نکردند برای اینکه نقطه نظر و مقصودشان از این پیشنهاد چیست اگر مقصود این است که قبول تابعیت مملکت خارجی برای افراد ایرانی از ۱۳۲۴ باینطرف بدون مقررات خودش منع بشود که این ممنوعیت بوده است یعنی سابقاً هم بموجب فرمانی که صادر شده مقررات مخصوصی بوده است شرایطی بوده است که يك ایرانی نتواند ترك تبعیت کند اگر آن مقررات رعایت نشده باشد مورد اعتراض دولت است و بنا بر این آنها طبعاً مشمول این قانون خواهند بود یعنی اگر مقاومت کنند و بگویند با اینکه تبعیت ما بر طبق مقررات معتبره در آن زمان نبوده است باز هم ما در تبعیت باقی هستیم طبعاً مشمول این قانون خواهند بود و این اشکال مرفوع است و تصور میکنم برای باز کردن راه هم در خود این قانون پیش بینی شده است یعنی گفته شده است که در ایرانی که مطابق مقررات ترك تابعیت کرده باشد بمحض تقاضا تبعیتش پذیرفته میشود با تمام حقوقی که داشته است بنا بر این هیچ اشکالی ندارد با این تکراری که آقا داشتند که با مخالفت يك اصلی بدون ضرورت قانون را عطف بما سبق کنیم.

(در اینموقع عده برای اخذ رأی کافی نبود)

رئیس - آقای وزیر معارف فرمایشی دارید؟

(۶ - استرداد لایحه خرج تحصیل محصلین دار المعلمین)

وزیر معارف - چند روز قبل لایحه راجع بخرج

تحصیل محصلین دار المعلمین عالی اینجا حضور آقایان تقدیم شده است چون مختصر اصلاحی باید بشود تقاضای استرداد میشود که آن مختصر اصلاحی که شد روز پنجشنبه حضور آقایان تقدیم کنم.

(۷ - بقیه مذاکرات در شور دوم لایحه تابعیت)

روحی - اگر مجلس برای ماده پیشنهادی بنده معطل است از نقطه نظر تسریع در کار بنده مسترد میکنم رئیس - پیشنهادی از آقایان فهیمی و ناصری رسیده است .

(بشرح ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم که در ماده الحاقیه پیشنهادی آقای یاسائی اضافه شود: باستثناء مدلول ماده ۷ فهیمی - ناصری

رئیس - آقای فهیمی

فهیمی - در پیشنهادی که آقای یاسائی دادند که از بیستم شهریور بموقع اجراء گذارده شود و توضیحاتی هم دادند که شاید اشخاصی سابقاً تغییر تابعیت داده اند و مشمول مواد این قانون نشوند بهتر است بنده يك اشکالی بنظرم رسید و آن این است که در ماده ۷ تصریح شده است اشخاصی که تبعه خارجه بوده اند و بعد تبعه ایران میشوند از تمام حقوقی که برای اتباع ایران مقرر است بهره مند خواهند شد با يك قیود و شرایطی از بعضی مقامات بطور کلی اصلاً محروم خواهند شد بعضی مقامات دیگر را بعد از سه سال اقامت با يك شرایطی میتوانند داشته باشند در این چند سال اخیر بعد از جنگ خیلی از اتباع خارجه هستند که بواسطه اشکالاتی که در وضع زندگانشان بوده است تبعیت ایران را قبول کرده اند اگر ما بخواهیم اجرای این قانون را فقط از این تاریخی که تصویب میشود قرار بدهیم آنها مثل سایر اتباع ایران تمام حقوق را خواهند برد و مشمول آن مستثنیات نخواهند شد در صورتیکه ما عده دیگری را محروم میکنیم و تابع این شرایط قرار میدهیم و بیشتر آنها را هم که ما مقیدیم مشمول ماده ۷ باشند شاید جزو همانهایی باشند که در این مدت گذشته تغییر تابعیت داده اند بنا بر این بنده پیشنهاد

مقامات برسد یا نه و این عطف بما سبق هم نیست چون عمل آئیه او را ما میآوریم تحت این قانون میگذاریم ولی راجع بتابعیتش امروز ما يك شرایطی از برای ترك تابعیت قرار دادیم سابقاً هم يك شرایطی بوده است . امروز ما نمیآئیم بگوئیم آن تبعیتی را که سابقاً مطابق مقررات وقت آمده است و قبول کرده ما آنرا رد میکنیم برای اینکه در قانون فعلیمان يك اختلافاتی هست این است که بنده خیال میکنم با این مواد از نقطه نظر اصول کلی قانون فحیح و تعبیر قانون ما میتوانیم این مسائل را حل کنیم و محتاج باین پیشنهاد نیست .

فهیمی - مقصود بنده تأمین شد . پیشنهاد را مسترد میدارم

رئیس - رأی گرفته میشود بماده پیشنهادی آقای یاسائی بمنوان ماده شانزدهم که آقای مخبر و دولت قبول کردند آقایان موافقین قیام فرمایند (اکثر بر خاستند)

رئیس - تصویب شد . ماده الحاقیه پیشنهاد آقای فهیمی خوانده میشود (این طور خوانده شد)

ماده الحاقیه ذیل را بمنوان ماده شانزدهم پیشنهاد مینمایم : ماده شانزدهم - وزارت خارجه و عدلیه و داخله مأمور اجرای این قانون خواهند بود .

رئیس - آقای فهیمی فهیمی - علت این پیشنهاد معین است برای این که هر قانونی يك ماده برای این که چه وزارتخانه مأمور اجراء است دارد و در این جا ذکری از این ماده نشده است بنا بر این سه وزارتخانه که مسئول اجراء این قانون هستند که وزارت امور خارجه و عدلیه و داخله باشند مسئول ومأمور اجراء این قانون هستند بنده تذکرأ پیشنهاد کردم که اضافه شود نهایت ماده شانزدهم

هفته هم میشود .

رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - این موضوع مخصوصاً در کسیون مذاکره شد و مذاقه شد بنده خیلی میل دارم که آقایان نمایندگان محترم مخصوصاً در کسیون قوانین عدلیه نشریف بیاورند و ملاحظه کنند که هیچ چیز نمیشود که در آن جا بحث نشود در این جا این موضوع هم کاملاً بحث شده است و مطابق قانون مدنی و قوانین دیگر هیچ احتیاج نداریم و مأمورش هم دولت است خوب نیست که ما يك قانونی را تصحیح نکنیم مثل گوشت قربانی و هرنگه را دست يك نفر بدهیم هیچ محتاج باین چیز ها نیست و دولت مأمور اجراء است برای اینکه در هر جا هر وزارتخانه که مسئول اجراء هر قسمت آن که باشد اجراء میکند و تکلیفش معین است در کجا مدعی العموم در کجا وزارت امور خارجه و بهیچوجه محتاج نیست

مخبر - اساساً نظر آقای فهیمی قابل توجه است ولی اگر يك قدری بیشتر توجه بکنند عدم لزوم آنرا در این مورد تصدیق میفرمایند چون با این قانون نه فقط لازم میآید که مأموریت اجرای این قانون باین سه وزارتخانه داده شود بلکه ممکن است در عمل وزارتخانه دیگری که هیچ تصور نمیشود ملزم باشد که رعایت و نظارت در اجرا بکند (طلوع - صحیح است) فرض بکنید وزارت تجارت با وزارت معارف و گمان نمیکند که هیچ ضرورتی داشته باشد که این طور بنویسیم و بهتر این است که نوشته شود دولت مأمور اجراء است و خوب است از این پیشنهاد صرف نظر فرمائید

فهیمی - برای تسهیل امر مسترد میدارم

رئیس - مذاکره در کلیات است

کازرونی - مخالفی نیست .

آقا سید یعقوب - چرا بنده عرض دارم

رئیس - بفرمائید .

آقای سید یعقوب - يك نفر از رجال دانشمند يك حرف بسیار خوبی زد و بنده آنرا خوب میدانم میگفت که قوانین برای احتیاجات است یعنی احتیاجات ایجاد میکنند قانون را افرادی که در مقام زندگانی میآیند احتیاج پیدا میکنند که قانون بگذرانند احتیاج که آمد قانون وضع میشود عرض کنم يك موضوعی را گمان میکنم آقای شریعت زاده در کمیسیون اظهار کردند بعد از او هم بنده اظهار کردم و يك نفر دیگر و در کمیسیون حل شد ولی برای خاطر اینکه در مجلس بیاید و در این جا آقای وزیر عدلیه یا آقای مخبرنظار کنند مسئله را که خوب معین شود که در مقام مقننه معین شده باشد و آن مسئله و عنوان تحت الحما یکی است که چون این موضوع هیچ موضوعیت ندارد و هیچ رسمیت ندارد در بعضی از مواقع بعضی از اشخاص که هیچ دارای غرور ملی و عشق وطنی نیستند بيك عنوانی که هیچ خوب نبود و خبلی بد بود بآن چیزها توسل میکنند و اسباب صدمه يك عده که دارای استقامت هستند میشوند چون این موضوع هیچ رسمیت ندارد و در هیچ قانونی از قوانین ممالک وجود ندارد ولی بد بختانه در مملکت ما چون اینها پیدا شد و این سوابق پیدا شد ولی ابدأ دولت آن را رسمیت نداد و همیشه هم در وزارت امور خارجه اعتراض میشد که هیچ رسمیت ندارد و در این باب تأکید و تعقیب میشد که عنوان تحت الحما یکی هیچ عنوانی نیست این بود که بنده عرض کردم و آقای وزیر عدلیه هم اظهار کردند که این موضوع رسمیت نداشته و ندارد بنده باز اینجا عرض کردم که در مقام مقننه هم این صحبت بشود و کاملاً معلوم شود که این يك امر کثیف و چرندی بوده است و بعد از این امیدوارم سابقه پیدا نکند و هیچوقت افراد ایرانی راضی باین کثافت تحت الحما یکی نشوند و هیچ دولتی این را رسمیت نخواهد داد .

وزیر عدلیه - بنده به تجربه و عمل شاید خودم

از نقطه نظر تعدیل بودجه بدهند این عرض بنده بود . وزیر مالیه - عرض میکنم از فرمایش آقای کازرونی نماند محترم بنده اینطور ملتفت شدم که میخواهند از اوضاع مالیه بطور کلی استحضاری داشته باشند . ما اینکه اوضاع مالیه منحصرأ میشود گفت در مجلس است و در مجلس بیشتر طرف استحضار واقع میشود بجهت اینکه میدانیم کار مالیه از مختصات کار مجلس است و علاوه نوجهات مخصوصی که از مجلس همیشه نسبت بمالیه هست معهذا ضرر ندارد که بنده این عرایض را بکنم . اوضاع مالیه بطور کلی بنظر بنده و از لحاظ اداری و از جنبه اساسی کار محل نگرانی نیست و اینکه محل نگرانی نیست دلیل بر این نخواهد بود که محتاج باصلاحات نیست البته اصلاحات لازم دارد که اگر نگرانیهایی باشد رفع شود . اساساً و بطور کلی خوب میدانم که اوضاع مالیه در ایران نسبت بسنوات سابقه يك تفاهت بیینی کرده است که حقیقه طرف نسبت و مقایسه نسبت یعنی يك توسعه پیدا کرده است و يك اصلاحاتی درش شده است که حالا امروز رو بهمرفته میشود اطلاق مالیه و امور مالیه و وزارت مالیه ایران کرد البته چقدر خوب است که این قبیل مسائل را در نظر بگیریم و البته بعضی مشکلات و نواقصی که در طرز اجراء گاهی اوقات در يك شعبه یا شعبات چندی در وزارت مالیه دیده میشود آنرا هم در نظر میگیریم ولی من حیث المجموع و رو بهمرفته میتوانم عرض کنم که اوضاع مالیه ایران نسبت بسابق تفاوت فاحشی دارد اما بطرف احسن . مالیه ایران را از حیث مادی و جنبه معنوی خودش اگر بخواهیم مقایسه کنیم (مجلس خیلی خوب متوجه است) بودجه های سنوات گذشته همیشه در نظر بوده است که جمع عایدات و جمع مخارج در مملکت ایران چقدر بوده است این جمع عایدات و مخارج در ظرف این سنوات اخیر برآورد زیادی افزونی پیدا کرده است و لطف کار در این است که خوشوقتی بنده در آتیه بمالیه ایران مخصوصاً در این

است که این تغییری که در جمع و خرج ایران پیدا شده است از راه خودش شروع شده نه از راه معکوس یعنی همان اندازه که مخارج داریم عایدی هم همان اندازه داریم یعنی همان اندازه که ممکن بوده است عایدی در مملکت پیدا شود همان اندازه هم مخارج در مقابلش گذارده شده است این بسیار خوب نظری است و نظر عاقلانه ایست خاصه در امور مالی هر مملکتی محل توجه کامل است و اساسی است و آن این است که همه مملکت در صدد این باشند که عایدات را در حدود اعتدال و احتیاج فراهم کنند و آن نسبت هم همیشه مخارج را بر آورد کنند و این اسباب خوشوقتی است که این رعایت همیشه میشده است . عایدات ما امروز در مملکت ایران البته میشود گفت که يك قسمت موجود و در دست عمل است و يك قسمت هم يك چیز هائمی هم که امید واری میرود که بر عایدات مملکت ایران افزوده شود آنچه موجود و در دست عمل است عایداتی است که البته از تصویب مجلس گذشته است با رعایت تمام نواقص یا معايبی که داشته است و بعد از رفع نواقص عبارت از عایداتی است که امروزه گرفته میشود و در دست است و رو بهمرفته باید عرض کنم که عایداتی که امروز هست و دالیاتی که تحصیل میشود اگر بخواهیم نسبت بدهیم آنچه در سایر ممالک تحصیل میشود نسبت با افراد حقا و انصافاً در مملکت ایران تحصیل نمیشود ولی ما اتفاق می افتد که همین تخمبيلات مختصری که هست بعنوان مالیات اگر يك وقتی تصادف کند با سوء اجراء محسوس میشود اگر در مملکت ایران ما حسن اجرا بکنیم در امور مالی آنوقت ملتفت میشویم که این مقداری که تحصیل میکنیم خیلی زیاد نیست . نسبت بحسن اجراء هم البته ما بحال آنچه که مقدور بوده است کرده اند و آنچه که بنده اطلاع دارم کاملاً در این راه اقدام شده است و اگر امروز کاملاً کامیاب نیستیم البته بدلیل يك نواقصی است که در اساس امور اداری ما وجود داشته است و آنهم مرور زمانی را لازم دارد

و هر چه قدر وقت ما پیش برود شاید بشود اصلاحات را بیشتر کرد و اصلاحات در امور مالی مخصوصاً در پنج شش سال قبل از این خیلی پیشرفت کرده است بدو دلیل که دلیل دوم چیزی بوده است طبیعی و دلیل اولی که عرض میکنم میشود گفت يك چیزی است موهبت خدائی که بها داده شده است و آن توجهات مخصوصی است که اعلیحضرت همایونی مخصوصاً نسبت بامور مالی مقبول فرموده اند (صحیح است) و این سبب شده است که مالیه يك جریان خوبی پیدا کند و يك مراحل ترقی و توسعه را به پیابید پس بنا بر این شاید آن چیزی را که ما منتظریم در يك مدت قلبی پیدا کند و دوم چیزی که بوده است این است که مجلس شورای ملی آنچه که بنده حقاً و انصافاً دیده ام و میدانم همیشه مراقبت های خودش را نسبت بامر مالیه داشته است و بنا بر این از روی اصل اولی و دومی که عرض کردم ما باید امیدوار باشیم که اگر حسن اداره و کار طوری باشد که شکایات از مردم نرسد و تعدی بر مردم وارد نشود (طلوع) - مأمورین وظیفه شناس بفرستید مردم را اذیت نکنند) و يك قدری امور اداره را ساده و سهل کنیم و طرز اجراء را يك قدری تغییر بدهیم و اینها را اگر توجه کنیم شاید خیلی در امور مالیه پیشرفت کنیم (بعضی از نمایندگان - بکنید) و شاید در اندک مدتی امر مالیه ما يك صورت مرغوبی پیدا کند. اصل این است . . .

کازرونی - شکایت مردم هم از همین است .

آقا سید یعقوب - اساس کار همین است .

وزیر مالیه - مسئله مالیه خیلی اهمیت دارد. بنده بخاطر می آید در يك زمانی که افتخار نمایندگی مجلس را داشتم در همین جا در باب معارف يك چیزی عرض میکردم و عرض کرده ام معارف در مملکت ما بمنزله يك نیش برکاری است که همیشه ثابت بر يك نقطه باید بماند که از آن نقطه مرکزی اشعه بدهد

باطراف آن دائره و نیش ديگر عبارت از ساير قسمتهای مملکت است که در واقع بتوانند روشنائی و همه چیز از آن مرکز بگیرند و در اطراف دائره ساير مؤسسات مملکتی بتوانند گردش بکنند. معارف این اندازه اهمیت دارد در مملکت ما . . .

آقا سید یعقوب - مالیه .

وزیر مالیه - ولی این را هم باید امروز عرض کنم (نه. مناسب اینکه بنده مقتضی شده ام بخدمت مالیه) این امر طبیعی امروز در مملکت ما هست که اگر مالیه منظم و صحیحی نداشته باشیم همان نیش برکار هم قوه جریان و دوران نخواهد داشت منظور این است که نسبت بمالیه توجهات زیاد لازم است و من شخصاً خوشوقتیم و شاید يك دليل اینکه يك بار سنگینی را توانسته ام قبول کنم و متعهد يك خدمتی بشوم آن استظهار بتوجهات مخصوصی است که شخص اعلیحضرت همایونی باین امر دارند و امیدوارم انشاء الله در ظرف مدت قلبی با رعایت چند اصل نسبت بامور اساسی و مواظبت هایی در چند قسمت از امور فرعی که عبارت باشد از يك تجدید نظری در بعضی از نظامنامه ها و تسهیل در اجراء و ساده کردن امر ادارات و نظارت در طرز اعمال مأمورین و گذاشتن مأمورین صحیح لایق (طلوع - اصل اصلاح اینجاست) آن چیزی که مقصود ما است بدست بیاید فقط چیزی که اینجا باقی میماند که آن هم باید برور زمان فراهم شود که اگر امروز فراهم میشد حقیقه اسباب پیشرفت کار بود و آن این است که در مملکت ما اشخاص بطور کلی صاحبان حاجت که در اطراف و اکناف مملکت هستند بعضی اینکه يك اختلاف عقیده در اطراف يك کاری داشتند و بعضی اینکه يك امری بر خلاف منفعت خودشان واقع شده چند يك فی الجمله حقی داشته باشند و چه هیچ حق نداشته باشند اصاف بکار نمیرند البته افروزی حق است که حق خودش و منفعت خودش را بخواهد ولی خوب است يك حقی هم

بدهد بداره یا وزارتخانه که کار بآنجا مربوط است این مسئله را اگر ما میتوانستیم با توجهات مخصوصی که مجلس همیشه دارد در خارج از محوطه مجلس برآکنده بکنیم و انعام بدهیم خیلی خوب بود و خیلی اسباب پیشرفت میشد (طلوع همان مأمورین وظیفه شناس بفرستید شکایت نمی رسد) ما باید امیدوار باشیم که مملکت ما باین مقام برسد که ایجاد عقیده و نظردر افراد عامه مملکت پیدا شود که اگر يك وزارتخانه فرضاً وزارت مالیه اگر متصدی امر مالیه خوب نیست او را باید بر داشت و اگر وزارتخانه مرتبی نیست اساسش را باید مرتب کرد ولی اگر ما قائل بر این باشیم که يك آدمی که فرضاً يك شرابطی درش باشد که برای يك کاری خوب باشد برای اینکه تدریجاً آن عملیات پیشرفت کند و اگذاریم کارش را بکند خوشت نشا میکنم این را (در ولایات نیمه دانم این را چه جور برسانم) که اشخاصی که تقاضا میکنند در

حدودی باشد که حقیقه باید برای اداره پیش برود و از این راه باید مساعدت کنیم و کمک بکنیم و مساعدت آقایان را مخصوصاً در محوطه خارج مجلس و در میان عامه شدیداً مسئلهت میکنم و امیدوارم در این باب نتیجه خوبی بدست بیآوریم .

(۹ - موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه)

رئیس - جلسه را ختم میکنیم. جلسه آتیه پنجشنبه ۲۱ شهریور سه ساعت قبل از ظهر دستور شور در خبر کمیسیون قوانین عدلیه راجع به تامین خسارات از اتباع خارجه

(مجلس مقارن ظهر ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی - دادگر